

KOGUKONNA KRIISITÖÖVIHIK

Pärnumaa 2022

Täiustatud trükis

PÄRNUMAA OMAVALITSUSTE LIIT
ASSOCIATION OF LOCAL AUTHORITIES OF PÄRNU COUNTY

TOIMEVÕIMENDI

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
Kriisiplaani koostamist abistavad materjalid:.....	4
Kogukonna kaart:	6
Kriisiks valmistudes suhtlus kohaliku omavalitsusega/osavallaga	7
Alustuseks mõtle läbi järgnevad punktid:	12
POTENTSIAALSED KRIISIOLOKORRAD	16
Elektrikatkestus	16
Kütus/Tankimine	19
Vargused	21
Tulekahju	24
Üleujutus	28
Evakuatsioon	30
Loomataud	33
KONTAKTID	34

SISSEJUHATUS

Käesolev trükis on mõeldud kogukondadele kriisiks ettevalmistumisel. Sealhulgas suunab käesolev trükis kogukondi kaardistama oma ressursse toimetulekuks kriisiolukordades, aga ka igapäevaelu mures. Seeläbi võimestab kogukond ennast ise.

Mis on üldse kogukond? Ohutuse ja turvalisuse perspektiivis käsitleme kogukonda geograafiliselt - kogukonnaks on kohalikud külaseltsid, asumkonnad, piirkonna kogukonnad. Üldiselt veab selliseid kogukondi eest kohalik aktiivne ja ettevõtlik inimene/inimesed, kellest pikas perspektiivis saavad koostööpartnerid kohaliku omavalitsuse ning turvalisuse/ohutusega tegelevate ametkondadega. Kogukonna liikmeteks on enamasti piirkonna aktiivsemad alalised ning mittealalised elanikud, kes ühiselt seisavad teineteise heaolu eest ning soovivad üheskoos oma heaolu parandada punktides, kuhu kohaliku omavalitsuse tegevus ja ametnikud sageli nii kiiresti ei ulatu ressursside vähesuse või vajalike ressursside puudumise tõttu.

Kui soovid vabatahtlikuna teisi abistada ja ühiskonna heaks tegutseda, liitu mõne vabatahtliku organisatsiooniga. Vaata lähemalt: <https://vabatahtlikud.ee/>

Kriisiplaani koostamist abistavad materjalid:

- Maa-ameti kaardirakendus
[X-GIS 2.0 \[yua\] \(maaamet.ee\)](https://www.maaamet.ee/x-gis-2.0)
- Lühifilm kogukondade ettevalmistusest kriisideks.....
https://www.levila.ee/video/eestlased-valmistuvad?fbclid=IwAR2jdmqKQOwuD_kNdkH8vkVfx_BJf95X6Hie_yun0xkas4jqFCD_Xs2-5Y
- Roosiku küla kriisiplaan.....
<https://antsla.ee/documents/378714/25532374/Roosiku+k%3%bcla+kriisiplaan.pdf/14ff35b4-7b3c-4160-8bfe-df749172b6e4>
- Kriisiplaani koostamise juhend.....
<https://www.mahena.org/kriisisekkumine/kriisiplaan.html>
- USA St Mary maakonna veebileht „OLE VALMIS“
<https://www.stmarysmd.com/es/beprepared/>
- Kuidas valmistuda kriisideks.....
<https://theprepared.com/>
- Elektrigeneraatori paigaldamine ja kasutamine ohutusjuhend.....
<https://www.rescue.ee/files/2022-10/generaatoriohutusjuhend14.10.pdf?0ae86ffc9d>

- OLE VALMIS koduleht

<https://www.olevalmis.ee/>

- Kuidas kriisideks valmistuda?.....

<https://www.kriis.ee/julgeolekuolukord-euroopas/kriisideks-valmistumine-eestis/kuidas-kriisideks-valmistuda>

- Elektrikatkestused.....

<https://www.elektrilevi.ee/katkestused/katkestuste-kaart>

- Elutähtsad teenused.....

<https://www.siseministeerium.ee/elutahtsad-teenused>

- Abi ja infonumbrid.....

<https://www.olevalmis.ee/et/abi-ja-infonumbrid>

- Päästepäev korteriühistutele: TalTech analüüs korterelamute kohta.....

<https://www.youtube.com/watch?v=IEnZD4QXAnQ>

- Päästepäev korteriühistutele: Elektrikatkestus ja elutähtsad teenused.....

<https://www.youtube.com/watch?v=ualfur7BuzE>

- Päästepäev korteriühistutele: Kortermajade kriisikindlus.....

<https://www.youtube.com/watch?v=7ttoao2TxKs>

Kogukonna kaart:

Igal geograafilisel kogukonnal on piirid. Mõelge läbi kui suur on Teie kogukonna ala. Prindi välja kaart, mis hõlmab Teie kogukonda tervikuna. Kaardile saad teha vajalike märkmeid tähtsamatest kohtadest nt külamaja, evakuatsiooni kogunemise koht, üleujutus piirkonnad jms. (Soovituslik on kasutada üldkautatavaid tingmärke koos selgitustega)

Kaarti saad välja printida maaameti kodulehelt: <https://geoportaal.maaamet.ee/>

**KLEEBI SIIA
KOGUKONNA
KAART**

Kriisiks valmistudes suhtlus kohaliku omavalitsusega/osavallaga

Õigeaegne kommunikatsioon aitab kaasa kriisi kiiremale lahendamisele ning leevendab või hoiab ära paanika. Kriisijuht tagab sündmuskohale ligipääsu vallale kuuluvate vahenditega või pöördub riigi poole abi saamiseks ligipääsu tagamiseks.

Enneta ning lepi kokku:

Määrake kogukonnajuht

Kogukonnajuht on isik, kes kõneleb kogukonna eest ning suhtleb kohaliku omavalitsuse või osavalla esindajatega. Kogukonnajuhi ülesanne on kutsuda kokku kogukonnakoosolekuid, pöörata tähelepanu kogukonna probleemidele, et püüda koostöös KOViga / osavallaga ülesse kerkinud probleeme lahendada.

Kogukonnajuht on.....Tel:.....

Kontaktide loomine kohaliku omavalitsuse/osavallaga

Kogukonnajuht ja omavalitsuse/osavalla esindaja lepivad kokku info edastamise kanalid ja nende alternatiivsed lahendused. Info edastamine ja tegevused teavitamisest kuni abi saabumiseni lepitakse kokku ja kirjetakse osapoolte vahel. Vajadusel sõlmitakse heatahtleping

Omavalitsuse/osavalla kontakt on.....Tel.....

Kogukonnajuht ja omavalitsuse/osavalla esindaja töötavad välja ja lepivad kokku kriisi ajal tegevused, kogukonna teavitamise mehhanismi ning ressursside jagamise võimalused.

Kokkuleppes on kirjeldatud kogukonna ressursid, nende kasutuselevõtu võimalused, sujuv ja kiire infovahetus. Koostöös omavalitsuse/osavallaga on vähemalt kord aastas planeeritud ja korraldatud kriisiõppus ja/või infopäev.

Mõõdikud:

Kogukonnajuht on määratud:

Kogukonnajuht on isik, kes omab infot piirkonnas toimuva üle ja seisab hea kogukonna toimimise eest

- Jah
- Ei

Piirkonna elanikud on kogukonnajuhile teada ja kogukonnajuht teab piirkonna elanikke;

- Jah
- Ei

Infopäevad/kriisiõppused toimuvad regulaarselt:

Infopäevad/kriisiõppused on mõeldud kogukonnaliikmetele, et selgitada välja kitsaskohad toimepidevuses ning seeläbi tagada kogukonna agentsus,

Millal toimusid?
Teemad:
Millal toimuvad?
Teemad:

Elanikkonnale sobilikud info edastamise kanalid on kaardistatud (sotsiaalmeedia kanalid, kontakttelefonid jne);

- Jah
- Ei

Millised on kanalid? <i>Nt, teadetetahvel ja selle asukoht.</i>

Valla ja kogukondade vaheline koostöö on regulaarne;

Koostöö ja infovahetus on oluline üksteise mõistmiseks, arutelude tekkeks ning kitsaskohtade tekkimise ennetamiseks

Kuidas hindad koostööd (1-5)
Mida saab paremini?

Vald jagab infot:

Millised on infokanalid, mida info edastamisel kasutatakse? Millist infot kogukonnaga jagatakse?

Kuidas hindad info kättesaadavust (1-5)
Mida saaks muuta?

Kogukond jagab infot:

Millised on infokanalid, mida info edastamisel kasutatakse? Millist infot vallaga jagatakse?

Kuidas hindad info kättesaadavust (1-5)

Mida saaks muuta?

Kuidas on korraldatud info liikumine, kui puudub internet?

Kirjelda:

KÄITUMISJUHISED**Olukorra ajal:**

Kogukonnajuht:

- määrab kontaktisiku kriisijuhiga suhtlemiseks;
- Kogub infot sündmuskohalt;
- Sündmuse kohta pidev infovahetus;
- Ajakirjandusega suhtleb kriisijuht.

Olukorrast taastumine:

- Kriisikommunikatsiooni hindamine;
- Osapoolte tagasiside;
- Kitsaskohtade kaardistamine ja selle parandamine

Infokanalite kaardistus on tehtud:

- Jah
- Ei

Kriisi ajal on tagatud kogukonna teavitus:

Kuidas?

Alustuseks mõtle läbi järgnevad punktid:

Kui palju on sinu kogukonnas aktiivseid mitte alalisi elanikke?

See on vajalik kriisiolukorras elanike arvu teada saamiseks. Hea oleks teada talude/hoonete täpsusega. Vajadusel saab märkida eelpoolmainitud kaardile.

Millises seisukorras on teede võrgustik sinu kodukohas (sh suunaviidad)?

Mõtle ja pane kirja alternatiivsed teed juhaks kui peaks miskit juhtuma. Abi kohale jõudmise aeg sõltub paljuski suunaviitade/maamärkide olemasolust (paremini saab teed juhatada). Märki ülesse puudused ja vajadusel teavita kohaliku omavalitsust

Milliseid puhta joogivee allikaid leidub piirkonnas?

Siia tee märkmeid looduses leiduvatest allikatest ning kogukonnas paiknevatest salvkaevudest. Hea kui mõtled läbi ja märgid ülesse ka kontakti juhul kui joogivee allikas asub eramaal (kanna andmed vajadusel kaardile)

Kui palju inimesi tunneb teie piirkonna metsi ja metsateid (sh seene- ja marjakohti)?

Parimad teadmised on üldjuhul kohalikel jahimeestel. Pane kirja kontaktid ning koos kogukonnaga mõelge läbi otsinguplaan, et eksinud inimesi aidata.

Vastutuse hajutamise mõttes - kuidas jagada oma kogukond piirkondadeks?

Suuremate kogukondade vastutushajususe tagamiseks on mõistlik piirkond jagada geograafiliselt osadeks. Igas sektoris/piirkonnas on oma vastutav isik. Lepi kogukonna liikmetega kokku kes need inimesed on ning pane kirja kontakt.

Millistes piirkondades sinu kogukonnas on halvim mobiililevi ning kus on avalikud internetipunktid?

Kus on mobiililevi halvimad piirkonnad ning märgi ülesse vajadusel ka avaliku interneti punktid. Kanna need ka kogukonna kaardile

Kaardistage oma piirkonna mahajäetud talud ja nende kaevud?

Iga mahajäetud hoone varjab endas ohtusid. Märki siia millised on hoonete aadressid ja ohud mis seal valitsevad

Aadressid:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Kui palju ja millistel teemadel on sinu kogukonnas väljaõppe läbinud inimesi?

Selgita välja koolitusvajadus kogukonnas ning tee märkmeid täiendkoolitusteks. Märki ära kontaktid

Easmaabi;

Pääste;

Vaimse tervise esmaabi;

Juhtimine;

Esmahooldus;

Erinevatest meetmetest rahastuse küsimine (Projektide kirjutamine);

...

POTENTSIAALED KRIISIOLOKORRAD

Elektrikatkestus

Plaaniline katkestus

Plaanilised katkestused on vajalikud vananenud elektrivõrgu remontimiseks ja hooldamiseks, samuti uue võrgu ehitamiseks. Sellistest katkestustest teavitatakse alati aegsasti, saadetakse e-kiri või SMS-sõnum vähemalt kaks päeva enne plaanilist katkestust.

NB! Etteteavitus ei kehti eriolukordade puhul nagu päästetööd ja eluohtlikud olukorrad. Ühes tarbimiskohas võib aasta jooksul olla kuni 64 tundi plaanilisi katkestusi.

Rikkeline katkestus

Rikkelisi katkestusi põhjustavad tugevad tuuled, jäide või kaevetööde käigus vigastatud liinid. Elektrilevi teeb endast kõik, et rikked saaksid kõrvaldatud võimalikult kiiresti.

Ühes tarbimiskohas võib aasta jooksul olla kuni 70 tundi rikkelisi katkestusi. Lubatud katkestuste pikkused ja hüvitiste suurused on välja toodud [majandus- ja kommunikatsiooniministri määruses](#).

1. aprillist – 30. septembrini kõrvaldatakse katkestused hiljemalt 12 tunni jooksul.

1. oktoobrist – 31. märtsini 16 tunni jooksul.

Eriolukordadeks liigituvate loodusõnnetuste või tormide korral kõrvaldatakse katkestused hiljemalt 72 tunni jooksul alates eriolukorra lõppemisest.

Elutähtsate teenuste toimimise tagamine (link peatükis „Kriisiplaani koostamist abistavad materjalid“)

Elektrikatkestus võib endaga kaasa tuua vee- ja kanalisatsiooni, küttesüsteemide ning valgustuse kadumise majapidamistes. Selle ennetamiseks on vaja läbi mõelda järgmised tegevused:

Generaatorid

Elektrigeneraator on võimalus elektrikatkestuse ajal tagada oluliste elektriseadmete töötamine. Selleks, et generaatorist niigi kriitilisel hetkel hoopis õnnetus ei sünniks, peab selle paigaldamisel ja kasutamisel silmas pidama ohutusreegleid. Kõige olulisem on läbi vaadata tootja paigaldus-, kasutus- ja hooldusjuhised.

Päästeameti koostatud juhendist leiab peamised ohutusnõuded nii hoonesse paigaldatavate ehk statsionaarsete generaatorite kui ka kodumajapidamises kasutatavate generaatorite kohta.

Enne seadme ostu tuleb läbi mõelda, kuhu soovitakse generaatorit paigaldada ning kui võimsat generaatorit on vaja. Siseruumidesse mõeldud generaatorid ei talu muutlikke ilmastikutingimusi ja niiskust ning ei sobi seetõttu õue. Samuti tuleb paigaldamisel silmas pidada, et generaatori heitgaasid ei liiguks õhuvooluga õuest siseruumidesse.

Siseruumidesse generaatori paigaldamisel tuleb jälgida, et seade oleks piisavalt kaugel seintest, teistest seadmetest ja kütusemahutist ning paigaldatud omaette tuletõkkesektsiooni. Samuti peavad siseruumidesse paigaldatud generaatori heitgaasid ruumist välja juhtima heitgaasitorustikuga. Elektriühendused generaatori ja hoone elektrisüsteemi vahel peab tegema elektrialal kompetentne isik.

Generaatori töö käigus tekib vingugaas, nagu sisepõlemismootorite puhul ikka. Seetõttu on väga oluline tagada, et vingugaas ei satuks ega koguneks siseruumidesse. Kuna vingugaas on lõhnatu ja värvitu, tasub lisakindluse mõttes tuppa paigaldada ka vingugaasiandur.

Samuti tuleb hoolitseda selle eest, et kõik generaatori kasutajad teaksid, kuidas ohutult generaatorit kasutada ja oleksid kursis, kelle poole küsimuste või tehniliste riketega pöörduda. Ohutusjuhendi leiab siit <https://www.rescue.ee/et/juhend/generaatorite-ohutus>

Millised on elektrikatkestuste mõjud kogukonnas? Mõttele läbi alternatiivsed lahendused.

Mõjud on vaja hinnata, et teada kogukonna toimimise kitsaskohad ning vajadusel teineteisele abi pakkuda

Elektrikatkestuste mõjud kogukonnas on hinnatud ja kitsaskohad välja toodud;

- Jah
- Ei

Millised on elektrikatkestuste mõjude leevenduseks mõeldud tegevused kogukonnas?
•••••

Kui kogukonnas on majapidamisi, mis sõltuvad keskselt korraldatud teenustest (keskküte, maagaas, ühisveevärk ja -kanalisatsioon jmt), tuleb teenusepakkujatelt või kohalikult omavalitsuselt uurida, kas ja kui kaua need teenused elektrikatkestuse korral toimimist jätkavad.

- Jah
- Ei

Elektrikatkestuste mõjud kogukonnas on hinnatud ja kitsaskohad välja toodud;

- Jah
- Ei

Kütus/Tankimine

Vastavalt majandus- ja taristuministri määrusele „[Elutähtsa teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded vedelkütusega varustamisel](#)“ on kõigil elutähtsa teenuse osutajateks olevatel kütusemüüjatel kohustus alates 1. jaanuarist 2022 varustada autonoomse elektritoitega vähemalt kolm tanklat, millest üks peab paiknema Tallinnas või Harjumaal ja teised kaks Eesti erinevates maakondades.

Elutähtsa teenuse ostujaks loetakse [vedelkütuse seaduse](#) kohaselt kütusemüüjat, kes omab kümmet või enam tanklat ja need asuvad vähemalt kolmes maakonnas. Eestis on elutähtsa teenuse osutajateks Alexela, Olerex, Circle K, Neste, Jetoil, Terminal Oil, Krooning ja Premium-7 kaubamärkide all tegutsevad ettevõtted.

Harjumaal asuva autonoomse elektritoitega tankla kütusemahutite summaarne mahutavus on nii mootoribensiinide kui diislikütuse puhul mõlemal minimaalselt 30 000 liitrit ja igal ajahetkel peab kumbagi kütuseliiki olema tanklas vähemalt 15 000 liitrit. Ülejäänud Eestis on vastav nõue mahutite suurusele 20 000 liitrit ja kütusevarule 10 000 liitrit.

Tavapärase elektrivarustuse katkemisel lülituvad need tanklad kuni 30 minuti jooksul autonoomsele (enamasti varugeneraatoril põhinevale) elektritoitele ja saavad jätkuvalt kütust vastu võtta ja väljastada ning hoida müügisüsteem töös.

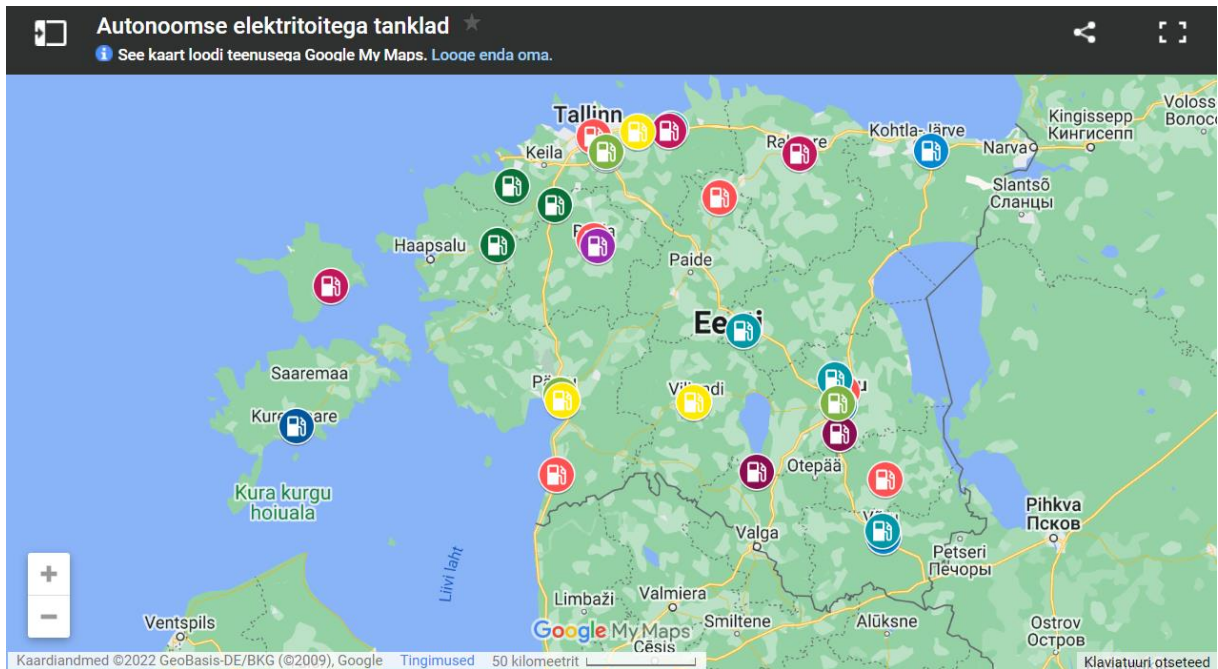
Kuna ükski elutähtsat teenust osutav kütusemüüja ei planeerinud autonoomse elektritoitega tanklat Saaremaale ega Raplamaale, sõlmis AS Eesti Varude Keskus AS-ga Saare Kütus ja OÜ-ga HEPA lepingud, mille kohaselt tagavad ettevõtted vastavalt Kuressaares asuvas Roonimäe tanklas ning Raplas Viljandi maantee tanklas kütuse kättesaadavuse ka kriisiolukorras võimaliku elektrikatkestuse puhul.

Praeguse seisuga on Eestis kokku 30 eelmanitud nõuetele vastavat kriisitanklat ja need asuvad kõigis maakondades. Lisaks on Eestis veel ligi 100 tanklat, millele saab vajadusel generaatori ühendada ja suur osa uutest tanklatest juba projekteeritakse sellise võimekusega.

Eesti Varude Keskus soovitab:

- kõigil inimestel ja ettevõtetel, kelle jaoks on bensiini või diisli kasutamine kriitilise tähtsusega, omada ka tarbimiskohas piisavat kütuse varu esmaste vajaduste katmiseks
- kuna elektrikatkestus võib kaasa tuua tõrkeid andmesides ning kuigi autonoomne generaatoritoid kindlustab tanklas küll pumpade töö, võib täiendavaks probleemiks osutuda hoopis kütuse eest tasumine. Viimase vastu aitab omakorda kas mõningase

sularaha omamine või mitme kütusefirma maksekaartide taskus hoidmine, kuna need toimivad tanklas ka andmesidet mittevajava maksevahendina.

<https://www.espa.ee/et/autonoomse-elektritoitega-tanklad>

Mõttele läbi, kas kogukonna jaoks on bensiini või diiselmootori olemine kriitilise tähtsusega?

Kuna elektrikatkestuse korral on häiritud kaardimaksed ja andmeside, siis tasub hoida kütusevaru.

- Jah
- Ei

Kütusevarude eest vastutava kontakt:

Mida peaks lisaks teadma?

Vargused

Üks olulistest mõjutajatest varguste toimepanemisel on see, et varastatud esemetel on olemas sihtgrupp, kellele neid müüakse. Kui keegi varastatud asja ei ostaks, puuduks vajadus neid ka sellistes kogustes varastada.

Vajalik oleks, kui esemete soetamisel hoitakse alles ostu- ja garantiidokumendid, millega saab vajadusel tõendada esemete kuuluvust ja mis annavad politseile võimaluse otsida just konkreetset varastatud mobiiltelefoni, GPS-seadet vms. Lisaks tasub meelde jätta esemete eritunnused, detailne kirjeldus ja võimalusel võiks neist ka pilt olla, mida saaks kasutada eseme otsimiseks või selle identifitseerimiseks.

Ennetav

Tunne oma naabreid – on algatatud ja läbi viidud naabrivalve piirkonna loomine.

- Jah
- Ei

Juhul kui kogukond/kogukonna juht haldab külamaja vms ruumi - märgistage ruumis olevad väärtuslikud esemed (tööriistad, jalgratas, kodutehnika), tehke neist foto ja salvesta kindlasse kohta;

Kogukonna ühisvara inventuur on tehtud:
Millal tehti?

Millal tehakse?

Aidake ka naabril oma vara kaitsta – selleks suhelge omavahel; kahtlasi sõidukeid või isikuid liikumas nähes teavitage sellest naabreid ning edastage sõidukite ja isikute kohta info politseile; olukorda uurides tegutsege kahekesi.

Tegevusplaan:

Valveseadmeid on paigaldatud või kasutate turvafirma teenuseid;

- Jah
- Ei

Varad on kindlustatud;

- Jah
- Ei

KÄITUMISJUHISED

Ennetav:

- *Kui lähete pikemaks ajaks kodust ära, on hea, kui kogukonnaliikmed aegajalt sinu valduse üle vaatavad ja postkasti tühjendavad. See jätab vargale arusaamise, et keegi on kodus;*

Olukorra ajal:

- *Kui avastad, et vargad on käinud, teavita sellest kogukonda ja säilita sündmuskoht (ei ole vaja koristama hakata enne politsei tulekut)*
- *Helista 112 ja anna teada, mis on juhtunud*
- *Tee postitus vastavatesse sotsiaalmeedia kanalitesse*

Olukorrast taastumine:

- *Tegutse vastavalt politsei poolt saadud juhistele*
- *Leidke võimalus pakkuda psühholoogilist tuge, et vähendada turvatunde kadumisest tingitud tagajärgi*
- *Politsei kodulehelt leiab ka kontakti oma piirkonnapolitseiniku kohta. Koos murekohti arutades on võimalus kodukoht turvalisemaks muuta.*

Möödikud:

Loodud on naabrivalve piirkond

- Jah
- Ei

Paigaldatud on valveseadmed

- Jah
- Ei

Millised kohad veel vajavad jälgimist?

Kirjelda:

Kogukonna ühisvara on kindlustatud

- Jah
- Ei

Inimesed kogukonnas tunnevad end turvaliselt:

Anna hinnang viie palli skaalal

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
- • • • •

Tulekahju

Tulekahju (ka põleng) on kontrolli alt väljunud põlemine, mis kahjustab inimesi, nende vara või keskkonda. Tulekahju võib olla tekkinud juhuslikult või on keegi selle tahtlikult süüdanud. Tavalisemad tulekahju tekkimise põhjused on ettevaatamatu tulega ümberkäimine, potentsiaalselt tuleohtlike seadmete, ainete ja materjalide oskamatu käsitlemine, staatiline elekter, äike, tahtlik süütamine, isesüütamine jm.

Kuidas jõuab abi sinuni?

Häirekeskus on sinu esimene abistaja, kui tahad appi kutsuda kiirabi, päästjaid või politseid ning kui vajad või soovid anda infot. 112-kõnele vastab Häirekeskuse päästekorraldaja, [riigiinfo telefonile](#) vastavad Häirekeskuse vanemspetsialistid.

Sinu hädaabikõne vastatakse Tallinnas, Tartus, Pärnus või Jõhvis, olenemata sellest, kust sa helistad. Kõnele vastab esimene vaba päästekorraldaja. Kiiret sekkumist vajavate olukordade lahendamiseks oleme määranud ajalised kriteeriumid. Kui selgub, et ohus on inimese elu, tuleb esmane vajalik info vastu võtta 60 sekundi jooksul ning väljasõidukorraldus abiandjatele anda 30 sekundi jooksul.

Päästekorraldaja selgitab kohe välja, **mis juhtus** ja **kus juhtus** ehk milline on abivajadus ja kus on sündmuse asukoht, ning sisestab selle [infosüsteemi](#). Päästekorraldaja annab sündmusele ohuhinnangu, arvestades abivajaja seisundit, sündmuse ohtlikkust ning muid asjaolusid. Ohuhinnangu andmisel lähtume Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Terviseameti ette antud juhistest.

Et abi jõuaks abivajajani võimalikult kiiresti, teevad ühe sündmusega paralleelselt tööd mitu Häirekeskuse töötajat. Samal ajal, kui kõnele vastanud päästekorraldaja kogub veel sündmuse kohta lisainfot, saadab Häirekeskuse logistik vajaduse korral juba välja kiirabi ja päästjad. Kui on vaja politsei abi, saadab selle välja Häirekeskusega samas töösaalis töötav Politsei- ja Piirivalveameti politseikorraldaja. Alates 2018. aasta aprillist kolisid Põhja keskuse töösaali ka Merevalvekeskuse töötajad, keda politsei kaasab Eesti piiriveekogudel toimuvate sündmuste lahendamise.

<https://www.112.ee/et/kuidas-abi-sinuni-jouab>

Kogukond seisab hea selle eest, et veevõtukohad ja hüdrandid on hooldatud

Hüdrantide ja veevõtukohtade aadressid

Päästemeeskondadele on tagatud hoonetele ligipääs

Hoonetele ligipääs tagab kiire reageerimise. Silmas tuleb pidada, et teed ja tänavad oleksid hooldatud ning autode parkimiskorraldus ei takistaks päästeautode ligipääsu

- Jah
- Ei

Korterimajade trepikodade sissepääsudele on märgitud korterite numbrid

Kiirema reageerimise tagab abistajatele trepikodade sissepääsudele märgitud korterinumbrid, mis on valgustatud

- Jah
- Ei

Metsas olevad lõkkekohad on hooldatud

- Jah
- Ei

Kogukonnas turvalisuse eest vastutava isiku määramine

Turvalisuse eest vastutav.....Tel:.....

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- *Teavitage juhtunust kannatanu lähedasi*
- *Vajadusel päästetööde juhi abistamine*
- *Vabatahtlikuna osalemine metsatulekahju kustutamisel*

Olukorrast taastumine

- *Aruteluring teha mitte enne kui umber paar nädalat peale juhtunut - mida oleks saanud õnnetuse vältimiseks teha*
- *Olukorras kannatanute abistamine vastavalt vajadustele (materiaalne, vaimne jne)*

Möödikud:

Tulekahju tekkimise oht on kogukonnas viidud miinimumini

- Jah
- Ei

Iga maja ja tänav on selgelt viidastatud

- Jah
- Ei

Veevõtukohad ja hüdrandid on hooldatud

- Jah
- Ei

Lõkke- ja puhkekohad on hooldatud

- Jah
- Ei

Üleujutus

Üleujutus (ka uputus) on nähtus, kus vesi ujutab üle mingi maismaa osa, mis varem ei olnud vee all. Üleujutusi saab jagada ajutisteks ja kestvateks. Ajutine on näiteks kevadine jõe suurvesi, mis tõuseb üle jõesängi kallaste. Kestvad üleujutused on need, kus näiteks loodava veehoidla tarbeks ujutatakse üle mingi kindel maismaa-ala, eesmärgiga sealset vett alaliselt mingiks otstarbeks kasutada.

SULLE ON ABIKS MAA-AMETI KAARDIRAKENDUS

Ennetus:

Selgita välja, kas sinu kodu asub piirkonnas, kus võib tekkida üleujutus, vaata Maa-ameti geoportaali vebikaarti. <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/yua>

Kirjelda alad ja üleujutusega kaasnevad ohud:

Tee selgeks, millise veetaseme korral on kogukonna majapidamised ohus

Kuidas käitud?

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- Jälgi ametlike infokanalite kaudu edastatavat teavet ja järgi käitumisjuhiseid.
- Olge valmis võimalikeks elektrikatkestusteks ja teede sulgemiseks.
- Vajaduse korral aita ehita veetõkkeid kogukonna vara kaitsmiseks (näiteks liivakotid uste ja akende ette).
- Järgi evakueerimisel antavaid korraldusi.
- Ole evakuaatsiooniks valmis ka siis, kui prognoositav veetaseme tõus sinu kogukonda ei ohusta, kuna ilmaolud võivad muutuda.
- Leidke viis abistada üleujutuspiirkonnas olevaid elanike nende loomade (koduloomad, kariloomad) päästmisel.
- Teata abivajadusest hädaabinumbri 112 ning tee oma asukoht päästjatele nähtavaks või kuuldavaks.
- Hinnake oma taristu vastupidavust üleujutusele ning vajaduse korral leidke võimalused seda tugevdada või teha ümberehitusi – madalamad avad veekindlaks, kanalisatsiooni sulgemise võimaluste loomine, elektrikilbid kõrgemale jne.
- Tutvu Riigi Ilmateenistuse poolt antavate hoiatuste kriteeriumide ning mere ja siseveekogude veetaseme ohutasemete tähendustega.

Olukorrast taastumine:

- Pöörduge tagasi alles siis, kui saad selle kohta ametkondade juhiseid.
- Hoonetest vee pumpamist on otstarbekas alustada alles siis, kui ümbritsev veetase on põrandast madalamale langenud.
- Laske spetsialistidel kontrollida hoonete elektri- ja küttesüsteemide ohutust, kanalisatsiooni toimimist ja joogivee puhtust, enne kui hakkate neid uuesti kasutama.

Mõõdikud:

Kas kogukonnaliikmetel on sukelpumpasid?

- Jah
- Ei

Teadlikkus üleujutusvalade ulatustest on olemas

- Jah
- Ei

Veetõkete valmistamiseks vajalikud varud on olemas (kotid, liiv jms).

- Jah
- Ei

Evakuatsioon

Evakuatsioon on inimeste elu ja tervise kaitseks nende ohtlikust kohast turvalisemasse kohta suunamine või ümberpaigutamine. Inimesed evakueeritakse:

1. ohu korral (näiteks üleujutuse hoiatus, pommioht);
2. sündmuse ajal (näiteks tulekahju, keemiaõnnetus);
3. pärast sündmust (näiteks kui piirkond on saastatuse või kahjustuste tõttu muutunud elamiskõlbmatuks).

Evakuatsiooni korral pole piisavalt aega pakkida kõiki vajalikke asju kodust eemal viibimiseks. Mõtle läbi, mida sina ja su pereliikmed kõige rohkem vajavad, et kodust eemal hakkama saada.

Ennetus:

Koosta meespea, mille alusel saad vajalikud asjad kiiresti kaasa pakkida. Esmatähtsad vahendid tuleb eelnevalt läbi mõelda ja varuda.

Mõtle läbi ja pane kirja:

Koostöö Kaitseliidu kohaliku malevkonnaga

Kaitseliidu malevkonna kontaktisik.....Tel:.....

Kogukonna toiduvarude olemasolu ja ülevaade – hästi säiliv ja valmistamist mittevajav toit (konservid, kuivikud, pähklid, maiustused jmt) ning vesi vähemalt üheks ööpäevaks
<https://www.olevalmis.ee/et/juhis/kodused-varud-ja-abivahendid>

Kirjelda kuidas hoiustatakse kogukonna varusid?

Koostage kogukonnaga plaan, kuidas saate pikalt kestva kriisi korral üksteisele ajutist peavarju pakkuda. Tehke selleks koos ettevalmistusi.

Kirjelda:

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- Järgi evakuatsiooni läbi viivate ametkondade juhiseid ohtlikust piirkonnast lahkumiseks ning evakuatsioonikohtadesse jõudmiseks.
- Kontrolli, kas naabrid on evakueerimisest teadlikud, paku neile abi koostöös ametkondadega (sh kiireloomulise info jagamine)
- Iseseisval evakueerumisel kasuta teid, mida meedia teatel lubab kasutada politsei.
- Kui vajad evakueerumisel abi, anna sellest evakuatsiooni läbivijatele teada. Inimestele, kes viibivad ohtlikul alal ja vajavad täiendavat abi, korraldatakse transport ja ajutine majutuskoht. Evakuatsiooni läbivijad püüavad leida üles kõik abivajajad.

Olukorrast taastumine:

- Ära mine koju tagasi enne, kui saad ametliku kinnituse, et see on turvaline.

Mõõdikud:

Koostatud on evakuatsiooniplaan

Evakuatsiooniplaani koostamist teha koostöös selle eest vastutavate ametkondadega (KOV, Päästeamet, Kaitseliit)

- Jah
- Ei

Kord aastas on soovituslik läbi viia kogukonna evakuatsiooniõppus koostöös kohaliku omavalitsusega.

Viidi läbi:

Järgmine õppus:

Info edastamise kanalid on läbi proovitud ja toimivad

Õppuse tsenaarium on soovitatav kooskõlastada kohaliku omavalitsusega

Kirjelda

Loomataud

Loomataud on bioloogilise haigustekitaja poolt põhjustatud looma haigus. Haigustekitajad võivad kas otseselt või keskkonna vahendusel kanduda ühelt loomalt teisele, samuti loomalt inimesele ja vastupidi – loomalt inimesele (nimetatakse zoonoosid). Loomataud on ka selline loomade massiline haigestumine, mida põhjustaval teguril puudub omadus üle kanduda (vektorputukatega levivad haigused).

Loomataud loetakse eriti ohtlikuks, kui see levib kiiresti loomapopulatsioonis, põhjustab ulatuslikku haigestumist ja suurt suremust ning sellega võib kaasneda suur majanduslik kahju. Ohtlik on ka selline loomataud, mis kujutab tõsist ohtu inimese elule ja tervisele.

Ennetav

Lemmikloomade pidamise eeskiri on kogukonnale tutvustatud

- Jah
- Ei

Kogukonnas on loomade matmispaigad kaardistatud

- Jah
- Ei

Koostöö jahimeestega

- Jah
- Ei

Kokkulepitud teavituskanalid

- Jah
- Ei

Tegevusjuhised, mis on leitavad põllumajandus- ja toiduameti kodulehelt on tutvustatud kogukonnale

- Jah
- Ei

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- Teavita kohalikku omavalitsust
- Käitu vastavalt tegevusjuhistele
- Teavita kogukonda

Olukorrast taastumine:

- Käitu vastavalt tegevusjuhistele

